บทความวิจัย

ปัญหานโยบายการลิดรอนสิทธิเกี่ยวกับทรงผมนักเรียนไทย: กรณีศึกษาโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์

The Problem of Policy Restriction on the Rights of Thai Students' Hairstyles: A Case Study of Kanchanapisekwitthayalai Kalasin School

เสกสรรค์ ทิพย์สิงห์[1] และวรวุฒิ จำลองนาค[2]

Seksan Thipsing[1] and Worrawoot Jumlongnark[2]

[1-2]วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[1-2]College of Politics and Governance, Mahasarakham University

E-mail: 64011310093@msu.ac.th[1]

Corresponding E-mail: worrawoot.j@msu.ac.th[2]

This article is presented in the 20th National Conference on Public Administration of Public Administration Association of Thailand at Srinakharinwirot University, March 13, 2025

Received: March 13, 2025; Revised: April 30, 2025; Accepted: November 6, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการไว้ทรงผมของนักเรียนในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยการเก็บข้อมูลจากลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำนวน 180 คน ใช้สถิติเชิงพรรณาในการวิคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับกับความต้องการไว้ทรงผมนักเรียนของนักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.95) จำแนกรายด้านพบว่า อยู่ในความคิดเห็นของนักเรียนในการไว้ทรงผมอยู่ระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านพบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมของนักเรียน ($\bar{X}$ = 3.97) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นการความเท่าเทียมในการไว้ทรงผมของนักเรียน ($\bar{X}$ = 3.96) การรับรู้ในเรื่องนโยบายสิทธิของทรงผมนักเรียน ($\bar{X}$ = 3.95) และลำดับสุดท้าย การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทรงผมของนักเรียน ($\bar{X}$ = 3.90) ตามลำดับ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้เห็นว่า ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนควรทำความเข้าใจกฎระเบียบทรงผมของกระทรวงศึกษาธิการและปฏิบัติตามตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งเคารพสิทธิของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และร่วมกันหาทางออกที่เหมาะสมต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

คำสำคัญ: นโยบาย; การลิดรอนสิทธิ; ทรงผม; นักเรียนไทย

Abstract

This study aimed to examine students' opinions regarding hairstyle preferences at Kanchanapisekwitthayalai Kalasin School. A quantitative research approach was employed, using a questionnaire as the primary data collection tool. Data were collected from a sample

of 180 students and analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results indicated that overall opinions toward students' hairstyle preferences were at a high level ($\bar{X}$ = 3.95). When analyzed by specific aspects, all four dimensions showed high levels of agreement. The highest mean score was for the need for student participation ($\bar{X}$ = 3.97), followed by equality in hairstyle regulations ($\bar{X}$ = 3.96), awareness of hairstyle-related rights ($\bar{X}$ = 3.95), and freedom of hairstyle choice ($\bar{X}$ = 3.90). Based on the findings, the study recommends that school administrators and staff familiarize themselves with the Ministry of Education's hairstyle regulations and adhere to them accordingly. Additionally, they should respect students' rights, actively listen to their opinions, and collaborate with them to identify suitable solutions to emerging issues within the school.

Keywords: Policy; Deprivation of rights; Hairstyle; Thai students

บทนำ

สิทธิของนักเรียนในการจัดการร่างกายตนเอง โดยเฉพาะการกำหนดทรงผม ถือเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่ได้รับการรับรองในระดับสากล เช่น ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ซึ่งต่างเน้นย้ำถึงสิทธิในความมีศักดิ์ศรี เสรีภาพ และการแสดงออกของปัจเจกบุคคล การกำหนดทรงผมของตนเองไม่เพียงเป็นการดูแลร่างกาย แต่ยังเป็นการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ความเชื่อ และความเป็นตัวตนของนักเรียนในหลายประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา [1] และบางประเทศในแอฟริกา การจำกัดทรงผมของนักเรียนโดยไม่คำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือความเชื่อทางศาสนามักถูกวิจารณ์ว่าเป็นการละเมิดสิทธิ และในบางกรณีอาจเข้าข่ายการเลือกปฏิบัติ (discrimination) ในบริบทระดับโลก แนวโน้มทางการศึกษาสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพื้นที่ปลอดภัยและเคารพความหลากหลายของนักเรียนมากขึ้น [2] โรงเรียนจึงควรปรับตัวให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเลือกจัดการร่างกายของตนเองอย่างมีเสรีภาพ โดยไม่ถูกบังคับหรือควบคุมอย่างไม่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืน

ในกรณีของประเทศไทยนั้น ความขัดแย้งด้านความคิดของครูและนักเรียนเกี่ยวกับสิทธิในทรงผมนักเรียนยังคงเป็นปัญหาอยู่ โดยเฉพาะปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังเช่นกรณีของนักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ ได้มีการเรียกร้องเกี่ยวกับทรงผมนักเรียนที่ถูกลิดรอน ในปี พ.ศ. 2564 โดยกลุ่มของนักเรียนได้ออกมาเรียกร้องสิทธิเกี่ยวกับทรงผมนักเรียน ประกอบกับมีการเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ว่ากระทรวงศึกษาได้มีการอนุญาตให้นักเรียนสามารถไว้ผมยาวได้ ผู้อำนวยการโรงเรียนได้รับข้อร้องเรียนจากนักเรียนจำนวนมากโดยเฉพาะการปฏิบัติของสถานศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับระเบียบทรงผมของนักเรียนฉบับใหม่ ซึ่งเป็นการประกาศโดยกระทรวงศึกษาธิการ ผู้อำนวยการของโรงเรียนได้รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนและความคิดเห็นของคุณครู ผลลัพธ์จากข้อร้องเรียน คือ มีการแก้ไขระเบียบของโรงเรียนว่าด้วยการไว้ทรงผมของนักเรียน แต่ต่อมาการไว้ทรงผมของนักเรียนตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการของนักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ดังเกล่าว ได้ถูกยกเลิกในปีการศึกษา 2565 เหตุผลที่ยกเลิกเนื่องจากคุณครูในโรงเรียนบางกลุ่มไม่พอใจกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการไว้ทรงผมของนักเรียนฉบับใหม่ เพราะต้องการอนุรักษ์ทรงผมนักเรียน (สั้นเกรียน)ไว้ กระทรวงศึกษาธิการพยายามใช้การมีส่วนร่วมของ

นักเรียนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ แต่ผลลัพธ์ที่ได้กลับไม่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพในร่างกายหรือทรงผมของนักเรียนเท่าที่ควร [3]

ในปัจจุบันพบว่านักเรียนไทยในระดับชั้นต่างๆของโรงเรียนจะมีกฎระเบียบของสถานศึกษามาควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนที่นักเรียนต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามค่านิยมและอัตลักษณ์ของสถานศึกษาว่าด้วยเรื่องระเบียบการแต่งกาย รวมไปถึงทรงผมที่ถูกควบคุมนักเรียนในแต่ละเพศ เช่น นักเรียนชายให้ไว้สั้นเกรียน ความยาวด้านบนไม่เกิน 3 เซนติเมตร นักเรียนหญิงจะแบ่งเป็น 2 ประเภท มัธยมศึกษาตอนต้น จะไว้ผมถึงติ่งหู ส่วนมัธยมศึกษาตอนปลายจะไว้ยาวได้ แต่ยาวให้พอประมาณต้องรวบผมผูกด้วยโบว์ให้สุภาพเรียบร้อย ทรงผมนักเรียนในแต่ละสถานศึกษามีกฎระเบียบที่ต่างกัน เช่น บางโรงเรียนอนุญาตให้นักเรียนไว้ทรงผมตามกฎของกระทรวงศึกษาธิการได้แต่บางโรงเรียนก็ไม่อนุญาตให้นักเรียนไว้ทรงผมตามกฎของกระทรวงศึกษาธิการ ยังคงอนุรักษ์ทรงผมนักเรียน หรือที่รู้จักกันในชื่อ “ทรงหัวเกรียนนักเรียนไทย” จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำจากเรื่องเล็กๆ จนกลายเป็นปัญหาของนักเรียนไทยในปัจจุบัน [4]

ปัจจุบันเกิดการกระทำผิดกฎระเบียบตามที่โรงเรียนกำหนดไว้ เช่น การไม่ตัดผมตามที่โรงเรียนกำหนด ทรงผมไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน เนื่องจากนักเรียนในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ ไม่พอใจในทรงผมนักเรียนที่กำหนดไว้ในกฎของโรงเรียนจึงเกิดปัญหาขึ้น เพราะเด็กนักเรียนบางคนให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพภายนอกว่าดูดีแล้วหรือไม่ ซึ่งถ้าตัวเด็กนักเรียนไม่ชอบแล้วต้องอดทนอยู่ไปนานๆ อาจส่งผลต่อสุขภาพจิตของตัวเด็ก จะทำให้ส่งผลต่อเรื่องความไม่มั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าแสดงออก ซึ่งอาจปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก็เป็นไปได้ โรงเรียนเอกชนที่เปิดเสรีด้านทรงผมไว้ผมยาวได้ เด็กนักเรียนก็จะชื่นชอบมากกว่าโรงเรียนรัฐบาลที่บังคับให้เด็กนักเรียนไว้ผมสั้นเกรียน เด็กที่ไม่มีโอกาสในการเลือกสถานศึกษาเพราะฐานะของทางบ้านของเด็กนักเรียนที่ต่างกันก็จะต้องศึกษาจนกว่าจะจบการศึกษาและทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กนักเรียนโรงเรียนของรัฐและเอกชน

รัฐบาลกับโรงเรียนเอกชน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการไว้ทรงผมนักเรียน พ.ศ. 2563 ระบุว่า นักเรียนชายจะไว้ผมสั้นหรือผมยาวก็ได้ กรณีไว้ผมยาวด้านข้าง ด้านหลังต้องยาวไม่เลยตีนผม ด้านหน้าและกลางศีรษะให้เป็นไปตามความเหมาะสมและมีความเรียบร้อยส่วนของนักเรียนหญิง ระเบียบกระทรวงระบุไว้ว่า นักเรียนหญิงจะไว้ผมสั้นหรือผมยาวก็ได้ กรณีไว้ผมยาวให้เป็นไปตามความเหมาะสมและรวบให้เรียบร้อย ขณะที่ข้อห้ามตามที่ระเบียบนี้กำหนดไว้คือ ห้ามดัดผม ห้ามย้อมสีผมให้ผิดไปจากเดิม ห้ามไว้หนวดหรือเครา และการกระทำอื่นใดซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพการเป็นนักเรียน เช่น การตัดแต่งทรงผม เป็นรูปทรงสัญลักษณ์หรือเป็นลวดลาย กระทรวงศึกษาธิการก็ให้อำนาจทางโรงเรียนในสังกัดเป็นผู้เลือกการไว้ทรงผมของนักเรียนโรงเรียนตนเองได้แล้ว [5] แต่ถึงอย่างนั้นโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ ก็ยังไม่สนองตอบต่อระเบียบของกระทรวงศึกษาฉบับนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้เพราะเนื่องจากการลิดรอนสิทธิเสรีภาพที่เกี่ยวกับทรงผมนักเรียนนั้นมีความเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนและปัญหาของนักเรียนไทยที่สำคัญ เรื่องนี้สามารถช่วยให้สังคมได้เห็นถึงปัญหาที่นักเรียนได้พบเจอ ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้นโยบาย บางครั้งนโยบายของรัฐบางประการมีปัญหาอุปสรรคที่ไม่สามารถทำได้จริง ดังนั้น การศึกษาในเรื่องนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจในมุมมองของนักเรียนต่อประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับตนเองโดยเฉพาะในเรื่องทรงผมซึ่งจะเป็นการสะท้อนให้กับผู้กำหนดนโยบายต้องมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาในโรงเรียนอื่นๆที่มีปัญหาคล้ายกันนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับทรงผมนักเรียนของนักเรียนภายในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์

2. เพื่อเสนอข้อเสนอแนะต่อนโยบายทรงผมนักเรียนของนักเรียน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของนักเรียน

สิทธิของนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และการเจริญก้าวหน้าของเยาวชนในสังคม สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสนับสนุนให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าในสังคมได้ดีขึ้น

1. สิทธิเสรีภาพในร่างกาย

เนื่องจากทรงผมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับร่างกายของมนุษย์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพในร่างกายซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ปรากฏในหลักสิทธิมนุษยชน โดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights (1948) หรือ UDHR) ที่เป็นรากฐานและมาตรฐานร่วมกันของกฎหมายสิทธิมนุษยชนในหลายประเทศ ระบุว่า มนุษย์มีอิสระในร่างกายของตน เพราะเป็นสิทธิที่มนุษย์เกิดมามีความเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลเป็นคุณค่าในวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนที่ต้องส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครอง งานศึกษาของ ชุษณา บุณยรัตพันธุ์ [6] ได้อธิบายสิทธิในร่างกายของเด็กว่า สิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายชองเด็ก เช่น สิทธิในการมีชีวิตรอดและมีพัฒนาการที่สมวัย สิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดู สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากการละเมิด และความรุนแรง รวมถึงการกระทำใด ๆ ต่อเด็กต้องยึดประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นที่ตั้ง เด็กนักเรียนไทยส่วนใหญ่อายุไม่เกิน 18 ปี จึงอยู่ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)

2. สิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วม

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้กล่าวถึงสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมไว้เช่นกัน โดยระบุว่าบุคคลมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น และได้รับข้อมูลข่าวสาร รวมถึงสิทธิในการชุมนุมและ สมาคมโดยสันติ ในส่วนของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก สิทธิที่จะมีส่วนร่วม ถือเป็น 1 ใน 4 สิทธิสำคัญ ของเด็ก (สิทธิที่เหลือได้แก่ สิทธิที่จะมีชีวิตรอด สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิที่จะได้รับการ พัฒนา) โดยผู้ใหญ่ต้องรับฟังเด็กอย่างจริงจัง โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวกับตัวเด็ก [7] โดยงานศึกษาของ สิรวิชญ์ พิทักษ์ธำรง [8] ได้ศึกษากลไกที่รัฐบาลไทยใช้จัดการข้อเรียกร้องเพื่อเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับสิทธิของนักเรียนศึกษากรณีทรงผมนักเรียนว่ามีรูปแบบและการทำงานอย่างไร ตลอดจนกลไกดังกล่าวส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการกำหนดนโยบายสาธารณะมากน้อยเพียงใด ข้อค้นพบจากงานวิจัยชิ้นนี้ คือข้อเรียกร้องเกี่ยวกับทรงผมนักเรียนถูกผลักดันโดยกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมที่ได้รับแรงสนับสนุนจากบริบททางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2563 ที่นักเรียนนักศึกษามีการเคลื่อนไหวเรียกร้องทางการเมืองอย่างกว้างขวาง ประกอบกับการขยายตัวของสื่อสังคมออนไลน์ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้รับข้อเรียกร้อง / ร้องเรียนจากนักเรียนจำนวนมากโดยเฉพาะ การปฏิบัติของสถานศึกษาซึ่งยังไม่สอดคล้องกับระเบียบทรงผมนักเรียนฉบับใหม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภิญญพันธุ์ พจนะลาวัณย์ [9] ได้ศึกษาเครื่องแบบ ทรง ผม หน้า เสา ธง ไม้เรียว โรงเรียนไทยไม่ได้อยู่ดีๆ ก็เกิดขึ้น ไม่ได้เกิดจากครูชั่ว นักเรียนเลว โรงเรียนแย่อย่างโดดๆ แต่มันมีเบื้องลึกเบื้องหลังในเชิง

ประวัติศาสตร์ พลวัตความรุนแรงภายในโรงเรียน ปัจจัยสำคัญ นั้นเกิดจากแนวคิดการควบคุมและการลงทัณฑ์นักเรียนที่ก่อตัวจากความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของกลุ่มผู้คนในสังคมไทย เพื่อใช้ในการกำราบและควบคุมนักเรียน การก่อตัวของอารมณ์และเหตุผลของรัฐและสังคมไทยในการควบคุมและการลงทัณฑ์นักเรียน นำไปสู่สิ่งที่เรียกว่า "ระเบียบวินัยฉบับวัฒนธรรม" ซึ่งผู้เขียนให้ความสำคัญกับการอภิปรายเรือนร่างของนักเรียนผ่านเครื่องแบบและทรงผม พร้อมไปกับอำนาจเชิงพื้นที่แห่งระเบียบวินัยอย่างโรงเรียนว่ามีบทบาทคล้ายอำนาจสถาปัตยกรรมแบบสรรพทัศน์ (Panopticon) ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)

สาริศ อัคราธิวัฒน์ [10] ได้ศึกษาปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของกฎเกี่ยวกับการไว้ทรงผมของนักเรียนในระบบกฎหมายไทย เป็นเหตุให้มีผู้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาเพิกถอนกฎแม้ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ยกเลิกกฎเกี่ยวกับการไว้ทรงผมของนักเรียน แต่ปัจจุบันปัญหาที่ครูกล้อนผมของนักเรียนโดยปราศจากความยินยอมยังปรากฏ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูบางคนไม่ตระหนักปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของกฎเกี่ยวกับการไว้ทรงผมของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่ากฎหมายทรงผมนักเรียนมีปัญหาความชอบด้วยกฎหมาย 4 เรื่อง ได้แก่ ปัญหาการออกกฎโดยไม่มีอำนาจ ปัญหาวัตถุประสงค์ของกฎไม่ชอบด้วยกฎหมาย ปัญหาเนื้อหาของกฎเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และปัญหาเนื้อหาของกฎขัดต่อหลักความได้สัดส่วน การศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้นักเรียน บุคลากรทางการศึกษา และประชาชนเข้าใจปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของกฎเกี่ยวกับการไว้ทรงผมในระบบกฎหมายไทยมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดจำนวนข้อพิพาทการกล้อนผมของนักเรียน ตลอดจนลดจำนวนคดีที่จะฟ้องต่อศาลปกครองในอนาคตด้วย

วาทิยา ศรีวิรัตน์และ อัจฉรา ศรีพันธ์ [11] ได้ศึกษากิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผ่านการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดพิจิตร พบว่า ครูผู้สอนไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชนมากนัก รวมถึงนักเรียนไม่สามารถนำความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ การสอนเน้นการบรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ประกอบการใช้ใบงานและสื่อเทคโนโลยีพื้นฐาน มีการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการทำแบบทดสอบ อีกทั้ง สภาพแวดล้อมและบรรยากาศไม่เอื้อต่อการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเนื้อหาที่มุ่งศึกษาปัญหาการลิดรอนสิทธิเกี่ยวกับทรงผมนักเรียนและศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ต่อปัญหาดังกล่าว

2. ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้คือ นักเรียนของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1-6 อ.เขาวง จ. กาฬสินธุ์ จำนวน 326 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนจากโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane [12] ดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

ให้ความหมายตัวแปรตามสูตร ดังนี้

n = จำนวนขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร นักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ 326 คน

e = ความคาดเคลื่อนของการประมาณค่า 0.05

แทนค่าในสูตร

แทนค่า n = 326

$$= \frac{326}{1+326(0.05)^2}$$

$$= \frac{326}{1.815}$$

$$= 179.614$$

$$\approx 180 \text{ คน}$$

ดั้งนั้น กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้มีจำนวน 180 คน

1.4.3 ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการลิดรอนสิทธิเกี่ยวกับทรงผมนักเรียน ในช่วงเดือนพฤศจิกายน – เดือนมีนาคม 2567

1.4.4 ขอบเขตด้านพื้นที่ โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.7 ส่วนมากอายุระหว่าง 14 - 17 ปี ร้อยละ 68.9 ส่วนมากอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 22.8 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากได้เงินจากผู้ปกครองมาโรงเรียน 50 - 100 บาท ร้อยละ 58.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากใช้สื่อโซเชียล Instagram ร้อยละ 40.0

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกับการไว้ทรงผมนักเรียนโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่การบรรยายผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการไว้ทรงผมนักเรียน ในภาพรวม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกับการไว้ทรงผมนักเรียน	$\bar{x}$	*S.D.*	ระดับความคิดเห็น
1. การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทรงผมของนักเรียน	3.90	0.46	มาก
2. การรับรู้ในเรื่องนโยบายสิทธิของทรงผมนักเรียน	3.95	0.47	มาก
3. การมีส่วนร่วมของนักเรียน	3.97	0.46	มาก
4. ความเท่าเทียมในการไว้ทรงผมของนักเรียน	3.96	0.45	มาก
รวม	3.95	0.46	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกับการไว้ทรงผมนักเรียนของนักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.95) จำแนกรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของนักเรียน ($\bar{x}$= 3.97) อยู่ในระดับ

มากที่สุด รองลงมาเป็นการความเท่าเทียมในการไว้ทรงผมของนักเรียน ($\bar{x}$ = 3.96) การรับรู้ในเรื่องนโยบายสิทธิของทรงผมนักเรียน ($\bar{x}$ = 3.95) และลำดับสุดท้าย การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทรงผมของนักเรียน ($\bar{x}$ = 3.90) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ระดับความเห็นเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทรงผมของนักเรียน

การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทรงผมของนักเรียน	$\bar{x}$	*S.D.*	ระดับความคิดเห็น
1. การเรียกร้องสิทธิในการเลือกทรงผมเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิส่วนบุคคลของนักเรียน	3.85	0.83	มาก
2. การเรียกร้องความเท่าเทียมในการตัดสินใจเกี่ยวกับทรงผม นักเรียนไม่มีการละเมิดหรือเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	4.18	0.82	มาก
3. การแสดงออกเพื่อสนับสนุนในการไว้ทรงผมนักเรียนของเพศทางเลือกที่ไม่ถูกละเมิดสิทธิในการเลือกทรงผม	3.73	0.75	มาก
4. การเรียกร้องให้มีนโยบายที่รองรับการคุ้มครองสิทธิของนักเรียนกรณีเรื่องทรงผม	3.83	0.65	มาก
รวม	3.90	0.46	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทรงผมของนักเรียน ด้านการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทรงผมของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.90) จำแนกรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับแต่ละข้อพบว่า การเรียกร้องความเท่าเทียมในการตัดสินใจเกี่ยวกับทรงผมนักเรียนไม่มีการละเมิดหรือเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมอยู่ในระดับแรก ($\bar{x}$ = 4.18) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นการเรียกร้องสิทธิในการเลือกทรงผมเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิส่วนบุคคลของนักเรียน ($\bar{x}$ = 3.85) การเรียกร้องให้มีนโยบายที่รองรับการคุ้มครองสิทธิของนักเรียนกรณีเรื่องทรงผม ($\bar{x}$ = 3.83) และลำดับสุดท้ายเป็นการแสดงออกเพื่อสนับสนุนในการไว้ทรงผมนักเรียนของเพศทางเลือกที่ไม่ถูกละเมิดสิทธิในการเลือกทรงผม ($\bar{x}$ = 3.73) ของผู้ตอบคำถามทั้งหมดตามลำดับ

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ในเรื่องนโยบายสิทธิของทรงผมนักเรียน

การรับรู้ในเรื่องนโยบายสิทธิของทรงผมนักเรียน	$\bar{x}$	*S.D.*	ระดับความคิดเห็น
1. การให้ความรู้และอบรมในเรื่องของสิทธิเสรีภาพการไว้ผมของนักเรียนตามกฎกระทรวงศึกษาธิการให้แก่นักเรียน	3.78	0.70	มาก
2. การสนับสนุนหรือการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนรู้ถึงการไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล	4.22	0.76	มาก
3. หาแนวทางในการสนับสนุนนโยบายทรงผมนักเรียนที่ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ	3.86	0.79	มาก

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ในเรื่องนโยบายสิทธิของทรงผมนักเรียน (ต่อ)

การรับรู้ในเรื่องนโยบายสิทธิของทรงผมนักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4. ให้มีการเสริมสร้างความเข้าใจและการรับรู้ถึงปัญหาการละเมิดสิทธิของทรงผมนักเรียน	3.93	0.69	มาก
รวม	3.95	0.47	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ในเรื่องนโยบายสิทธิของทรงผมนักเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.95) จำแนกรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับในแต่ละข้อพบว่า การสนับสนุนหรือการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนรู้ถึงการไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ($\bar{x}$ = 4.22) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นให้มีการเสริมสร้างความเข้าใจและการรับรู้ถึงปัญหาการละเมิดสิทธิของทรงผมนักเรียน ($\bar{x}$ = 3.93) หาแนวทางในการสนับสนุนนโยบายทรงผมนักเรียนที่ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ ($\bar{x}$ = 3.86) และลำดับสุดท้ายเป็นการให้ความรู้และอบรมในเรื่องของสิทธิเสรีภาพการไว้ผมของนักเรียนตามกฎกระทรวงศึกษาธิการให้แก่นักเรียน ($\bar{x}$ = 3.78) ของผู้ตอบคำถามทั้งหมดตามลำดับ

ตารางที่ 4 ระดับความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียน

การมีส่วนร่วมของนักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียน	3.75	0.68	มาก
2. การสร้างพื้นที่ในการสนับสนุนในการแสดงออกทางความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียน	4.22	0.78	มาก
3. การเข้าร่วมกลุ่มเพื่อแสดงออกความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียน	3.96	0.74	มาก
4. สร้างสื่อออนไลน์ที่เหมาะสมในการรับฟังและโต้ตอบต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียน	3.93	0.64	มาก
รวม	3.97	0.46	มาก

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.97) จำแนกรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับในแต่ละข้อพบว่า การสร้างพื้นที่ในการสนับสนุนในการแสดงออกทางความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียน ($\bar{x}$ = 4.22) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา เป็นการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อแสดงออกความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียน ($\bar{x}$ = 3.96) สร้างสื่อออนไลน์ที่เหมาะสมในการรับฟังและโต้ตอบต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียน ($\bar{x}$ = 3.93) และลำดับสุดท้ายเป็นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียน ($\bar{x}$ = 3.75) ของผู้ตอบคำถามทั้งหมดตามลำดับ

ตารางที่ 5 ระดับความพึงพอใจด้านความเท่าเทียมในการไว้ทรงผมของนักเรียน

ความเท่าเทียมในการไว้ทรงผมของนักเรียน	$\bar{x}$	*S.D.*	ระดับความคิดเห็น
1. การส่งเสริมความเท่าเทียมในเรื่องสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียนที่ถูกละเมิด	3.75	0.69	มาก
2. ควรให้มีการแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมในสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียน	4.16	0.79	มาก
3. ควรมีการแก้ไขให้ความเท่าเทียมและไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพกับเพศทางเลือกในการไว้ทรงผม	3.92	0.72	มาก
4. ให้บุคคลากรทางการศึกษาและนักเรียนทุกคนรับรู้ถึงสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียนเพื่อให้ความเท่าเทียมกับนักเรียนทุกคน	3.99	0.63	มาก
รวม	3.96	0.45	มาก

จากตารางที่ 5 ด้านความเท่าเทียมในการไว้ทรงผมของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.96) จำแนกรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับในแต่ละข้อพบว่า ควรให้มีการแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมในสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียน ($\bar{x}$ = 4.16) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นให้บุคคลากรทางการศึกษาและนักเรียนทุกคนรับรู้ถึงสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียนเพื่อให้ความเท่าเทียมกับนักเรียนทุกคน ($\bar{x}$ = 3.99) ควรมีการแก้ไขให้ความเท่าเทียมและไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพกับเพศทางเลือกในการไว้ทรงผม ($\bar{x}$ = 3.92) และลำดับสุดท้ายเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมในเรื่องสิทธิเสรีภาพของทรงผมนักเรียนที่ถูกละเมิด ($\bar{x}$ = 3.75) ของผู้ตอบคำถามทั้งหมดตามลำดับ

สรุป และอภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ปัญหานโยบายการลิดรอนสิทธิเกี่ยวกับทรงผมนักเรียนไทย: กรณีศึกษาโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นด้านการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทรงผมของนักเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.90) เนื่องจากนักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ ต้องการความเป็นธรรมในการไว้ทรงผมตามกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ และพวกเขายังมีสิทธิในการแสดงออกเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ในการไม่ละเมิดสิทธิในร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิรวิชญ์ พิทักษ์ธำรง [13] พบว่า การจัดการข้อเรียกร้องเพื่อเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับสิทธิของนักเรียนศึกษากรณีทรงผมนักเรียน โดยกลไกที่รัฐบาลไทยใช้เพื่อจัดการข้อเรียกร้องของภาคประชาสังคมเกี่ยวกับนโยบายทรงผมนักเรียนโดยใช้การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ วาทิยา ศรีวิรัตน์และ อัจฉรา ศรีพันธ์ [14] พบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดพิจิตร พบว่า ครูผู้สอนไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชนมากนัก รวมถึงนักเรียนไม่สามารถนำความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

2. นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นด้านการพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องนโยบายสิทธิของทรงผมนักเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.95) เนื่องจากนักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนกาญจนาภิเษก

วิทยาลัย กาฬสินธุ์ ต้องการการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบทรงผมนักเรียนแบบเดิมๆ ที่บุคลากรทางโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ ยังคงอนุรักษ์กฎระเบียบแบบเดิมไว้ และอยากให้มีการสนับสนุนจากองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิทธิเด็กให้มีการเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนและสร้างความเข้าใจถึงปัญหาการละเมิดสิทธิของทรงผมนักเรียนให้กับบุคลากรทางทางโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ ได้รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวัลย์ สุนทราและสุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ [15] พบว่า ได้มีการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยศึกษากฎหมาย ระเบียบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก โดยองค์ประกอบสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (development rights) มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย ความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต นักเรียนมีการพัฒนาจากการมีส่วนร่วมของครอบครัวและโรงเรียน และนักเรียนมีการพัฒนาจากการจัดระบบฐานข้อมูลนักเรียนรายบุคคล และใช้ข้อมูลเพื่อการคุ้มครองสิทธิเด็ก

3. นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97) เนื่องจากนักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ ต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบทรงผมในโรงเรียน และอยากมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกทางความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิของทรงผมนักเรียนที่ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพอย่างไม่เป็นธรรม และอยากให้คณะผู้บริหารของโรงเรียนได้ตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญของการให้ความเป็นธรรมให้แก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวัลย์ สุนทราและสุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ [16] พบว่า ได้มีการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยศึกษากฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก โดยองค์ประกอบของสิทธิเด็กในด้านการมีส่วนร่วม (participation rights) คือ นักเรียนได้แสดงออก กล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม นักเรียนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและปรับปรุงเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ หรือข้อปฏิบัติของในโรงเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย และนักเรียนมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและชุมชน

4. นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นด้านความเท่าเทียมในการไว้ทรงผมของนักเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.96) เพราะนักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์ บางคนที่เป็นเพศ LGBTQ+ อยากไว้ทรงผมยาวเหมือนผู้หญิงอยากให้มีนโยบายที่ไม่ละเมิดสิทธิของนักเรียนที่เป็น LGBTQ+ อยากให้มีการสร้างความเท่าเทียมในการไว้ทรงผมและส่งเสริมความหลากหลายในการไว้ทรงผม เพราะเขาต้องเผชิญกับการละเมิดหรือถูกกดดันจากบุคลากรทางในโรงเรียนถูกบังคับให้ตัดผมสั้นเกรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาริศ อัคราธิวัฒน์ [17] ซึ่งได้ศึกษาปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของกฎเกี่ยวกับการไว้ทรงผมของนักเรียนในระบบกฎหมายไทย เป็นเหตุให้มีผู้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาเพิกถอนกฎ แม้ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ยกเลิกกฎเกี่ยวกับการไว้ทรงผมของนักเรียน แต่ปัจจุบันปัญหาที่ครูกล้อนผมของนักเรียนโดยปราศจากความยินยอมยังปรากฏ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูบางคนไม่ตระหนักปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของกฎเกี่ยวกับการไว้ทรงผมของนักเรียน การศึกษานี้จึงมุ่งอภิปรายและวิเคราะห์ปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของกฎเกี่ยวกับการไว้ทรงผมของนักเรียนจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ กฎกระทรวง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2515) ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2515 แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2518) ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2515 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการไว้ทรงผมของนักเรียน พ.ศ. 2563 ผลการศึกษาพบว่ากฎทั้ง 2 ฉบับมีปัญหาความชอบด้วยกฎหมาย 4 เรื่อง ได้แก่ ปัญหาการออกกฎโดยไม่มีอำนาจ ปัญหาวัตถุประสงค์ของกฎไม่ชอบด้วยกฎหมาย ปัญหาเนื้อหาของกฎเลือก

ปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และปัญหาเนื้อหาของกฎขัดต่อหลักความได้สัดส่วน การศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้นักเรียน บุคลากรทางการศึกษา และประชาชนเข้าใจปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของกฎเกี่ยวกับการไว้ทรงผมในระบบกฎหมายไทยมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดจำนวนข้อพิพาทการกล้อนผมของนักเรียน ตลอดจนลดจำนวนคดีที่จะฟ้องต่อศาลปกครองในอนาคตด้วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา [18] พบว่า ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงความเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีของสตรี ซึ่งในปัจจุบันสตรีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศที่เท่าเทียมกับบุรุษ องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้วันที่ 8 มีนาคม เป็นวันสตรีสากล (International Women's Day) โดยให้ความสำคัญของความเท่าเทียมกันของสตรีและบุรุษ ในการให้ความคุ้มครองสิทธิและปกป้องสตรีจากการถูกเลือกปฏิบัติการพัฒนาบุคคลให้เกิดความรู้ ทักษะ การปรับเปลี่ยนเจตคติที่ดีในเรื่องสิทธิมนุษยชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. คณะผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนควรที่จะพิจารณาเลือกทรงผมที่สอดคล้องกับกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ทำความเข้าใจกฎระเบียบและเหตุผลของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้พวกเขาสามารถได้ตัดสินใจและมีความรับผิดชอบต่อกฎระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้

2. คณะผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนควรตระหนักถึงความสำคัญของของการเคารพสิทธิ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน และสื่อสาร พูดคุยกับนักเรียนว่าพวกเขาต้องการอะไร ให้นักเรียนมีพื้นที่ในการแสดงออกความคิดเห็นกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาและหาวิธีที่เหมาะสมในการดำเนินการต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งถัดไป ควรพิจารณาศึกษาแนวทางการปฏิบัติตามกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเรื่องทรงผมนักเรียนในบริบทของสถานศึกษา โดยเฉพาะการวิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดเสรีด้านทรงผมต่อบรรยากาศการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง ทั้งนี้ควรพิจารณาถึงบทบาทของสถานศึกษาในการตีความและปรับใช้กฎระเบียบให้เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละโรงเรียน เช่น การยอมรับให้นักเรียนชายสามารถไว้ผมสั้นหรือยาวได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ผมด้านข้างและด้านหลังไม่ยาวเกินตีนผม และด้านหน้าและกลางศีรษะมีความเรียบร้อย รวมถึงการอนุญาตให้นักเรียนหญิงไว้ผมสั้นหรือยาวได้ โดยกรณีไว้ผมยาวควรรวบผมให้เรียบร้อยและเหมาะสม

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลของการให้อำนาจแก่สถานศึกษาในการกำหนดระเบียบทรงผมที่เฉพาะเจาะจงตามนโยบายของตนเอง โดยเน้นการศึกษากลไกการสื่อสารและสร้างความเข้าใจในระดับสถานศึกษา โดยเฉพาะกระบวนการให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนในด้านเนื้อตัวและร่างกาย ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งและข้อร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับระเบียบทรงผม ทั้งนี้ หากสถานศึกษามีแนวนโยบายที่เอื้อต่อเสรีภาพในการเลือกทรงผมตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ อาจส่งผลให้ไม่จำเป็นต้องกำหนดระเบียบเฉพาะเพิ่มเติม และสามารถบริหารจัดการข้อเรียกร้องในระดับนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่สร้างภาระแก่ระดับปฏิบัติการในโรงเรียน ดังนั้น การรักษาความสมดุลระหว่างนโยบายและการปฏิบัติจริงในสถานศึกษาควรเป็นประเด็นสำคัญในการวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

[1] Perry-Hazan, L. (2021). Students' perceptions of their rights in school: A systematic review of the international literature. *Review of Educational Research, 91*(6), 919-957.

[2] Banks, P. A. (2021). Hair rules: Race, gender, and stigmatization in schools. *JL & Soc. Change, 25*, 1.

[3] สิรวิชญ์ พิทักษ์ธำรง. (2564). *กลไกที่รัฐบาลไทยใช้จัดการข้อเรียกร้องเพื่อเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับสิทธิของนักเรียนศึกษากรณีทรงผมนักเรียน* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[4] ภิญญพันธุ์ พจนะลาวัณย์ (2565). *เครื่องแบบ ทรงผม หน้าเสาธง ไม้เรียว: ประวัติศาสตร์วินัยและการลงทัณฑ์ในโรงเรียนไทย.* มติชน.

[5] กชามาศ ฐาปนโสภณ. (2558). *สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล และสิทธิเด็ก กรณีเห็นว่าการกำหนดแบบทรงผมของนักเรียนกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

[6] ชุษณา บุณยรัตพันธุ์. (2536). *อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิเด็ก : ผลกระทบต่อประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[7] UNICEF Thailand. (2562). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กคืออะไร.* https://www.unicef.org/thailand/th/what-is-crc

[8] สิรวิชญ์ พิทักษ์ธำรง. (2564). *กลไกที่รัฐบาลไทยใช้จัดการข้อเรียกร้องเพื่อเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับสิทธิของนักเรียนศึกษากรณีทรงผมนักเรียน* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[9] ภิญญพันธุ์ พจนะลาวัณย์ (2565). *เครื่องแบบ ทรงผม หน้าเสาธง ไม้เรียว: ประวัติศาสตร์วินัยและการลงทัณฑ์ในโรงเรียนไทย.* มติชน.

[10] สาริศ อัคราธิวัฒน์. (2566). ปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของกฎเกี่ยวกับการไว้ทรงผมของนักเรียนในระบบกฎหมายไทย. *วารสารกฎหมายสงขลานครินทร์, 5*(2), 1-21.

[11] วาทิยา ศรีวิรัตน์และ อัจฉรา ศรีพันธ์ (2566). กิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผ่านการจัดการศึกษบนฐานทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่จังหวัดพิจิตร. *ปัญญา, 30*(1), 1-13.

[12] Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd Ed.). Harper and Row.

[13] สิรวิชญ์ พิทักษ์ธำรง. (2564). *กลไกที่รัฐบาลไทยใช้จัดการข้อเรียกร้องเพื่อเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับสิทธิของนักเรียนศึกษากรณีทรงผมนักเรียน* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[14] วาทิยา ศรีวิรัตน์และ อัจฉรา ศรีพันธ์ (2566). กิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผ่านการจัดการศึกษบนฐานทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่จังหวัดพิจิตร. *ปัญญา*, 30(1), 1-13.

[15] ถวัลย์ สุนทราและสุวัฒน์ จุลสุวรรณ์. (2562). การส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 16*(1), 430-437.

[16] ถวัลย์ สุนทราและสุวัฒน์ จุลสุวรรณ์. (2562). การส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 16*(1), 430-437.

[17] สาริศ อัคราธิวัฒน์. (2566). ปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของกฎเกี่ยวกับการไว้ทรงผมของนักเรียนในระบบกฎหมายไทย. *วารสารกฎหมายสงขลานครินทร์, 5*(2), 1-21.

[18] วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2013). การเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมสิทธิสตรีในสังคมประชาธิปไตย. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 41*(4), 214-228.